

De bibliotheek van de Broederweg

door Geert D. Harmanny

Het begin

In augustus 1944 voltrok zich een scheuring binnen de Gereformeerde Kerken in Nederland. Een deel van de kerken wilde zich niet binden aan bepaalde uitspraken van de Generale Synode en maakte zich vrij. Onder de voormannen van deze 'Vrijmaking' bevonden zich twee hoogleraren van de Theologische Hogeschool in Kampen, dr. Klaas Schilder, hoogleraar dogmatiek, en dr. Seakle Greijdanus, emeritus-hoogleraar Nieuwe Testament. Zij werden gevolgd door een groot aantal studenten.

Beide docenten en hun studenten stonden nu met lege handen. Ten gevolge van de Vrijmaking waren ze hun school en haar bibliotheek kwijt. Maar nog in 1944 werden de eerste plannen gemaakt voor een nieuwe theologische hogeschool en werden de eerste boeken ingezameld voor de opbouw van een nieuwe bibliotheek.¹ En in september 1945 opende de vrijgemaakte theologische school haar deuren.

In eerste instantie was er nog geen eigen onderkomen voor hogeschool en bibliotheek.² Toch nam het boekenbezit al snel toe. Dat was vooral te danken aan de 'enthousiaste en stimulerende arbeid'³ van prof. Schilder, die in deze periode optrad als bibliothecaris. Veel werd aangekocht via boekhandelaren en antiquariaten, maar nog meer werd ontvangen van predikanten, bevriende relaties (o.a. de bekende boekhandel Wristers te Utrecht) en van talloze particulieren in den lande. Een systematisch aankoop- en verzamelbeleid was er in deze begintijd nog niet. Schilder kocht wat hij te pakken kon krijgen en nam aan wat hem aangeboden werd. Wanneer hij ergens heen ging om te preken of voor een spreekbeurt, kon het gebeuren dat hij terugkeerde naar Kampen met koffers vol boeken. Voorlopig werd alles opgeborgen op de zolder van zijn woning aan de Vloedijk 14 te Kampen. Schilder zelf over zijn opbouwwerkzaamheden voor de bibliotheek: 'Dat werk-van-herstel ging uiteraard improviseerenderwijs'.⁴ Dat improviseren sloeg niet alleen op het vergaren van boeken, maar ook op zijn financiële beleid. Hij betaalde zijn aankopen en zijn onkosten met de vele giften die hij ontving voor het bibliotheekwerk. Op deze wijze is het

natuurlijk onmogelijk een evenwichtige bibliotheek op te bouwen. Daarvoor waren drie dingen noodzakelijk: een eigen bibliotheekruimte, een gezonde financiële basis en gekwalificeerd bibliotheekpersoneel.

De financiële basis was er het eerst: in januari 1946 werd door een aantal prominente vrouwelijke 'vrijgemaakte' kerkleden een comité opgericht om geld in te zamelen voor de hogeschool. Doel was - met als voorbeeld de busjesactie van de Vrije Universiteit in Amsterdam - te komen tot een spaarfonds ten dienste van het eigen kerkelijk leven. In overleg met Schilder werd dit doel nader bepaald tot steun aan de bibliotheek. In tegenstelling tot de VU werd besloten niet met collectebussen maar met collectebonnen te werken die aan de deur werden verkocht. Een bonnetje kostte vijf cent per stuk, zodat de prijs geen beletsel hoefde te zijn om bij te dragen. Er werd een landelijk netwerk van plaatselijke en regionale correspondentes opgebouwd en collectantes gingen bij alle kerkleden langs de deur voor de verkoop van de bonnen. Al op de eerste Schooldag in september 1946 kon dit 'Comité van het bibliotheekfonds' (in de wandeling al gauw omgedoopt tot het 'Damescomité') f 4.000,- aan Schilder afdragen voor de bibliotheek. Het totale bedrag dat in het cursusjaar 1946/47 werd opgehaald, was maar liefst f 21.600,-.⁵

Ook op een eigen bibliotheekruimte hoefde niet lang gewacht te worden. In september 1946 werd het nieuwe gebouw van de Theologische Hogeschool van de 'vrijgemaakt'-gereformeerde kerken geopend aan Broederweg 15. In het pand was een aparte zaal ingeruimd voor de bibliotheek. Er was echter nog geen personeel beschikbaar voor de bibliotheek. K. Schilder deed zijn werk als bibliothecaris naast zijn hoogleraarschap en werd geassisteerd door een student, C.J. Ketel. Maar ook dat veranderde: in 1947 werd de heer A.J. Roukema aangesteld als conservator van de bibliotheek. Er was nu een eigen full-time medewerker en dat was maar goed ook, want het boekenbezit breidde zich razendsnel uit.

Schilder kon in zijn verslag over de periode 1946-1948 tevreden terugblikken. 'Het was mij een vreugde, en een oorzaak van grooten dank, dat ik na de vrijmaking (...) de eerste pogingen mocht ondernemen om wat ons ontbroken was te gaan herstellen. Ik meen, dat die eerste poging geslaagd is'.⁶ Hij vond daarom dat het tijd werd het bibliothecariaat over te dragen. Het pionierswerk had hij met plezier gedaan, maar de dagelijkse rompslomp van het bibliotheekwerk lag hem niet. In zijn plaats benoemden de curatoren van de universiteit in 1948 prof. P. Deddens, hoogleraar kerkgeschiedenis en kerkrecht, tot bibliothecaris.

In 1948 werd het 5.000ste boek ingeschreven in het stamboek van de bibliotheek. Maar er lag nog meer dan het dubbele van 5.000 te wachten op verwerking. Het boekenbezit groeide in hoog tempo, niet alleen door de reguliere aanschaf, maar ook door de vele schenkingen. De grootste schenking was afkomstig van prof. dr. S. Greijdanus, die al zijn boeken en tijdschriften aan de bibliotheek legateerde. Dit legaat was van groot belang voor de bibliotheek. Niet dat Greijdanus zulke kostbare en belangrijke werken bezat. Hij was geen bibliofiel, in tegenstelling tot bijvoorbeeld Schilder en vooral Deddens, die beiden een prachtige verzameling oude drukken bezaten. De bibliotheek van Greijdanus was vooral een gebruiksbibliotheek, met een grote collectie actueel materiaal op het terrein van de nieuwtestamentische exegese en de gereformeerde theologie en allerlei aanverwante vakgebieden. Maar juist daarom waren deze boeken zo belangrijk voor de jonge bibliotheek. Daar was vraag naar onder de studenten.⁷ Het legaat stelde de bibliotheek intussen wel voor grote problemen. In één klap werd haar bezit meer dan verdubbeld. Daar was de ruimte niet op berekend en voor de verwerking was het éne personeelslid Roukema volstrekt onvoldoende. Voor het ruimtegebrek werd al spoedig een oplossing gevonden. In 1951 werd in de tuin van de Hogeschool een nieuwe vleugel gebouwd, bestemd voor de opstelling van alle nieuwe boeken. Het personeelstekort bleef nijpend. Het is typerend voor de Hogeschool ook in latere tijden: voor eenmalige kosten als verbouw en nieuwbouw werd relatief gemakkelijk geld uitgetrokken, maar men was huiverig voor het aangaan van langdurige verplichtingen voor bijvoorbeeld meer personeel. Op zich niet verbazingwekkend: de Hogeschool was (en is) ongesubsidieerd. Alle inkomsten bestonden uit giften van kerkleden. En of die in de toekomst even rijkelijk zouden vloeien, moest men maar afwachten. Maar toentertijd was het een ernstige belemmering voor een efficiënt gebruik van de bibliotheek. De meest courante werken werden wel gecatalogiseerd (of ongecatalogiseerd op de studiezaal geplaatst), maar andere werken werden 'voorlopig' aan de kant gelegd. In diverse gevallen duurde dat 'voorlopig' bijna vijftig jaar.

Groei naar volwassenheid

Vanaf 1951 kwam de bibliotheek geleidelijk in rustiger vaarwater. De grote instroom van gekregen werken werd minder en de aanschaf stabiliseerde op 1.000 à 1.200 boeken en tijdschriftbanden per jaar. Het damescomité haalde hiervoor jaarlijks tussen de f 20.000,- en f 25.000,- gulden op. Per jaar werden gemiddeld 2.000 boeken uitgeleend. Docenten en studenten van de

Hogeschool namen daarvan ca. 60% voor hun rekening, de overige leners waren 'predikanten, gemeenteleden enz.'⁸ Vrijgemaakte predikanten hadden niet te klagen over de bibliotheek: deze nam alle kosten, ook voor de retourzending, voor haar rekening. Vrijwel alles was bovendien te leen: oud en nieuw, boek en tijdschrift. Alleen sommige bijbelcommentaren, woordenboeken en encyclopedieën mochten al vrij spoedig alleen maar gebruikt worden op de studiezaal.

Deddens, een groot liefhebber en kenner van het oude boek, schafte relatief veel 16de- en 17de-eeuwse drukken aan. In vele landen van Europa had hij connecties die voor hem speurden naar interessant materiaal. Tot zijn grote vreugde kon hij een deel van de 'vermaarde' bibliotheek van prof. dr K. Schilder aankopen, voordat deze via het gerenommeerde Groninger antiquariaat Bouma's Boekhuis verkocht werd.⁹

In zijn jaarverslagen legde hij verantwoording af van zijn zoektochten en presenteerde er de resultaten. Ook benadrukte hij ieder jaar weer de noodzaak van een goede bibliotheek die nooit 'af' is. Dat waren geen overbodige woorden wanneer men bedenkt dat zelfs ds. D. van Dijk, vanaf de Vrijmaking tot 1972 president-curator van de Hogeschool en daarmee formeel haar hoogste baas, van mening was dat men het geld voor de bibliotheek

maar beter rechtstreeks aan de studenten en docenten kon geven, zodat die voor zichzelf boeken konden kopen.

In 1958 overleed Deddens plotseling. Zijn opvolger werd de conservator A.J. Roukema.¹⁰ Voor het eerst stond er nu iemand aan het hoofd van de bibliotheek die geen hoogleraar was. Hij moest zijn werk helemaal alleen doen, ondanks de uitbreiding van zijn takenpakket. Slechts incidenteel kreeg hij hulp van een tijdelijke kracht of een student. Roukema stond voor een onmogelijke opgave, al bracht hij ook heel wat van zijn vrije avonden in de bibliotheek door. Hij slaagde erin de aanschaf goed op

Conservator A.J. Roukema.

peil te houden, maar de achterstanden in het catalogiseerwerk liepen steeds verder op. Controle op de uitleen was er nauwelijks, zodat leners boeken soms jaren in huis hadden zonder dat ze teruggevraagd werden. In 1964 dreigde de zaak dermate vast te lopen dat drastische maatregelen nodig waren.

Allereerst werd in april de uitleen aan leners van buiten de Hogeschool stopgezet. Daarmee werd de administratieve werkdruk vrijwel gehalveerd, want de uitleen aan derden was de laatste jaren sterk toegenomen, terwijl die aan studenten en docenten al een aantal jaren voortdurend daalde als gevolg van het afnemende studentenaantal. Onder druk van de academische senaat werd bovendien de lector semitische talen drs. J.P. Lettinga benoemd tot bibliothecaris-coadjutor. De senaat voelde de nadelen van een niet-docent als bibliothecaris en wilde de banden met de bibliotheek weer aanhalen. Mede dankzij de druk van de senaat en het optreden van Lettinga kon eindelijk in januari 1965 een tweede personeelslid voor de bibliotheek in dienst genomen worden, de heer B. Meijer. In februari kon daarna de uitleen aan derden weer worden hervat. Ook maakte Meijer een begin met het wegwerken van de achterstanden in het verwerken van de boeken.¹¹

In de volgende jaren diende zich echter een nieuw probleem aan: door de gestage groei van het bibliotheekbezit raakte de nieuwgebouwde vleugel uit 1951 geleidelijk steeds voller. Bovendien was de kantooruimte in de bibliotheek niet berekend op meerdere personeelsleden. Keer op keer waarschuwde Roukema in zijn jaarverslagen voor het dreigende ruimteprobleem. Toen hij in 1971 met pensioen ging, was een oplossing echter nog niet in zicht.

Zijn opvolger werd de coadjutor Lettinga, inmiddels hoogleraar, zodat nu weer een lid van de senaat het bibliothecariaat combineerde met zijn docentschap. B. Meijer werd conservator en nam de meeste taken van Roukema over. Daarnaast werd een nieuw personeelslid benoemd en na enkele jaren kwam er zelfs een derde, eerst voor tijdelijk, maar weldra voor vast. Er was ook werk genoeg aan de winkel: Lettinga wist het ruimteprobleem hoog op de agenda van het curatorium van de hogeschool te krijgen en eind 1975 kon de eerste paal de grond in voor de nieuwbouw van de bibliotheek aan de Groenestraat, vlak om de hoek van de Broederweg. Hier was tot voor kort de drankenhandel/distilleerderij van de firma Siebrand gevestigd, in en rondom het zgn. Linneweeversgildehuis. Dit pand, dat zijn naam dankt aan het gebruik in de 17de en 18de eeuw door het linnen-

weversgilde, is het restant van het klooster van de Cellezusters, en werd in de 19de eeuw gebruikt als tehuis voor daklozen.¹² Het pand werd volledig gerestaureerd onder leiding van architect ir. H. Roebers uit Deventer. Er werden enkele studiezalen van de bibliotheek ingericht en op de zolder, onder de fraaie, grotendeels nog in originele staat verkerende balkenconstructie, kwam een ruime vergaderzaal.

Achter het pand op het voormalige fabrieksterrein verrees een moderne, ruime bibliotheek, ontworpen door architect N. van der Stelt uit Amersfoort. Het gebouw telde drie verdiepingen: in de kelder en op de begane grond waren de magazijnen, op de eerste etage kwamen de kantoor- en publieksruimten. Het werd voorzien van prachtige 'gesmolten' ramen, vervaardigd door de bekende Voorthuizense kunstenaar Floris van Tetterode, met voorstellingen geïnspireerd op de twaalf artikelen van het Credo en Jezus' gelijkenissen over het koninkrijk der hemelen.

In september 1977 werd het nieuwe gebouw in gebruik genomen. De verhuizing van de boeken vond plaats op een tamelijk onorthodoxe wijze: een lange rij studenten bracht de boeken stapel voor stapel van het oude maga-

zijn naar het nieuwe. Allen waren voorzien van een rugnummer zodat de boeken in dezelfde volgorde waarin ze de oude kast verlieten, in de nieuwe kasten herplaatst werden. Andere studenten hielden voorzien van rode vlaggen zonodig het verkeer op de Broederweg tegen, zodat de verhuizing in een straf tempo kon doorgaan. In 32 uur waren nagenoeg alle boeken en tijdschriften van de bibliotheek, ca. 65.000 banden, verhuisd: een gemiddelde van ruim 2.000 boeken per uur. Daar kon geen verhuisbedrijf tegen op! De uitleen is nauwelijks gesloten geweest.

Bij de opening van het gebouw waren de nieuwe magazijnen hooguit voor 30% gevuld, zodat men zich voor de komende decennia geen zorgen hoefde te maken over de ruimte. Ook geldzorgen waren er niet. Integendeel, er

kwam meer binnen dan er uitgegeven werd. Tot halverwege de jaren zestig haalde het damescomité jaarlijks tussen de f20.000,- en f25.000,- op. In 1971, bij het afscheid van Roukema, was dat verdubbeld tot f51.000,-. In 1977, na de ingebruikname van het nieuwe gebouw, kreeg de bibliotheek f100.000,- voor de aanschaf van boeken en droegen de dames ook nog f10.000,- bij in de exploitatiekosten. De aanschaf hield daar geen gelijke tred mee. De financiële reserves die zodoende ontstonden, werden deels aangewend voor de nieuwbouw.

De uitleen stagneerde in deze periode. Na de voltooiing van het nieuwe gebouw veranderde dat. De betere toegankelijkheid en vooral ook de sterke toename van het aantal studenten in de jaren tachtig maakten dat de vraag steeds toenam. Nu er meer ruimte beschikbaar was, werd er ook meer aangeschaft, gemiddeld 2.000 boeken en tijdschriften per jaar. Daar was voldoende geld voor, want ook de inkomsten bleven groeien: in 1991, bij het afscheid van Lettinga, gaven de dames f170.000,- voor de aanschaf en droegen ze f30.000,- bij in de exploitatiekosten.

Een volwaardige bibliotheek

Lettinga werd opgevolgd door de hoogleraar ethiek, dr. J. Douma. In de vijf jaren dat hij de scepter zwaaide, werd de bibliotheek omgevormd tot een volledig geautomatiseerd bedrijf. De gevolgen daarvan waren goed merkbaar: de uitleen steeg, niet alleen aan de studenten en docenten door een betere toegankelijkheid van de collectie, maar ook aan derden buiten de instelling door de grotere bekendheid. In het recordjaar 1997 werden meer dan 10.000 werken uitgeleend. Via het internet is de catalogus vanuit alle uithoeken van de wereld te raadplegen. Ook werden de gegevens van de bibliotheek opgenomen in de Nederlandse Centrale Catalogus, waarin het gros van de boeken van de wetenschappelijke bibliotheken in Nederland is beschreven.

De inkomsten van de bibliotheek bleven stijgen. In 2001, het laatste jaar van de gulden, droeg het damescomité maar liefst f240.000,- af aan de bibliothecaris. Daarvan was f215.000,- bestemd voor de aanschaf van boeken en tijdschriften. De resterende f25.000,- was een bijdrage in de exploitatiekosten.

In 1996 werd Douma opgevolgd door ondergetekende, tot dan toe werkzaam in de bibliotheek als ondermeer catalogiseerder en projectmanager automatisering. Daarmee werd opnieuw gebroken met de traditie van de hoogleraar/bibliothecaris. De tijden waren echter veranderd: het leiding

geven aan een grote bibliotheek was te complex geworden voor een hoogleraar om er als bijbaan bij te doen. Bovendien was het bestuur van de universiteit zodanig veranderd dat goede verbindingslijnen met de universitaire leiding gewaarborgd waren.

Wie terugkijkt op de zestigjarige geschiedenis van de bibliotheek, zal verwonderd zijn over haar snelle ontwikkeling. Zij beschikt nu over ca. 125.000 banden, en jaarlijks komen daar ongeveer 2.000 bij. De bibliotheek is uitgegroeid tot een instelling die niet onderdoet voor menige andere theologische bibliotheek in Nederland.¹³ Daarvoor zijn twee factoren van belang geweest. Gedurende vrijwel de hele periode is er sprake geweest van een consistent aanschafbeleid. Roukema en Meijer waren beiden meer dan 25 jaar in de dagelijkse praktijk belast met de selectie van de aan te schaffen werken en waren in dit opzicht eensgezind. Wel brachten de hoogleraren-bibliothecarissen soms hun eigen accenten aan, maar over het algemeen steunden zij loyaal hun medewerkers, zodat in grote lijnen het beleid de hele periode door gelijk bleef. Modegrillen, die ook binnen de theologie voorkomen, werden zoveel mogelijk vermeden, wat overigens niet betekent dat er geen aandacht was voor nieuwe ontwikkelingen.

Dat beleid werd mogelijk gemaakt door de ruime financiële middelen die verstrekt werden door het damescomité. Wie alle bedragen bij elkaar optelt die door dit comité bijeengebracht zijn, komt tot het ongelooflijke bedrag van zes miljoen gulden! In al die jaren heeft de bibliotheek nooit een cent overheidssubsidie ontvangen. Geen wonder dat sommige kerkleden zich wel eens afvroegen of er nu nooit eens voldoende boeken in de bibliotheek waren. Waarop het antwoord steevast was: 'Nee, zolang er nieuwe theologische werken blijven verschijnen, zal het altijd noodzakelijk blijven dat de bibliotheek uit de veelheid van nieuw verschenen werken een selectie aanschaf voor het gebruik door docenten, studenten en overige leners'.

Ook voor de toekomst zijn er geen plannen om dit beleid te wijzigen. Wel zal door de komst van de automatisering en de digitalisering de uitwerking verschillen. Maar het eigen karakter van de bibliotheek zal behouden blijven. De toenemende samenwerking met de bibliotheek aan de Oudestraat zal daarin geen verandering brengen.

De relatie met de bibliotheek aan de Oudestraat

Sinds 1945 zijn er twee theologische bibliotheken in Kampen. De traumatische ervaring van de Vrijmaking bepaalde lange tijd de relatie tussen beide bibliotheken. Beide partijen verweten elkaar de oorzaak van de

breuk. Met name de vrijgemaakten, die alles kwijtgeraakt waren, voelden zich zeer onrechtvaardig behandeld. Dat blijkt heel duidelijk uit de bibliotheekverslagen van Schilder en Deddens. En het was dan ook niet zonder enige trots dat Schilder constateerde dat 'zijn' bibliotheek' na een paar jaar al groter was dan de oude bibliotheek aan de Oudestraat in 1914, Schilders studententijd.¹⁴

Contacten over en weer waren er in de eerste jaren niet. Men negeerde elkaar. Dat ging zover dat Deddens eigenlijk wilde dat de bibliotheek geen boeken aanschafte van hoogleraren van de hogeschool aan de Oudestraat. Een standpunt dat Roukema als conservator veel te ver ging en waar hij zich, als hij een dergelijk boek voor de bibliotheek noodzakelijk achtte, niet altijd wat van aantrok.

Zo rond 1960 veranderde de situatie geleidelijk. De meeste mannen van het eerste uur waren niet meer in actieve dienst aan de beide hogescholen. Men was na vijftien jaar zover uit elkaar gegroeid, dat er op zakelijke gronden geleidelijk weer contacten ontstonden. Zo maakte Roukema in zijn bibliotheekverslagen soms melding van het aantal uitleningen aan leners van buiten de eigen instelling, onder wie studenten en docenten van de 'Oudestraat'. In de verslagen van Deddens is daar niets van te vinden. De studenten van de 'Broederweg' vonden inmiddels ook de weg naar de 'Oudestraat'. En aan buitenstaanders zoals bibliotheken en leveranciers elders in het land, maar ook aan de medewerkers van PTT Post, was het verschil tussen de twee bibliotheken maar moeilijk uit te leggen. Ook de persoonlijke contacten tussen de bibliotheekmedewerkers namen toe, met name in het tijdperk Lettinga/Meijer. Tot concrete afspraken over samenwerking over zaken als het aanschafbeleid kwam het echter niet.

Eind jaren zeventig leek het er even van te komen. Op verzoek van de gemeente Kampen werd de werkgroep Kamper bibliothecarissen opgericht. Daarin zaten naast drs. B. Woltjer namens de Oudestraat en B. Meijer namens de Broederweg ook het hoofd van de Openbare Leeszaal van Kampen en de bibliothecarissen van de drie hogere beroepsopleidingen die Kampen toen rijk was. De werkgroep publiceerde in april 1980 een rapport met daarin een aantal aanbevelingen. Interessant is met name conclusie 5.6: 'Ieder der deelnemende bibliotheken stelt een *aanschafprofiel* samen, op grond waarvan een betere coördinatie van het aanschafbeleid mogelijk wordt'.¹⁵ Het rapport is echter in de spreekwoordelijke bureaula verdwenen en van de werkgroep werd later niets meer vernomen.

Een doorbraak in de relatie tussen de twee theologische bibliotheken bete-

kende de komst van de automatisering. Beide bibliotheken kozen voor hetzelfde automatiseringssysteem van de Stichting Pica, het overkoepelende samenwerkingsorgaan van de grote Nederlandse universiteitsbibliotheken. Daardoor werd het voor de leners heel gemakkelijk te zien welk boek in welke bibliotheek aanwezig was. Dat leidde wederzijds tot een sterke toename van de uitleen aan studenten en docenten van de 'concurrerende' bibliotheek. Maar ook werd daardoor extra duidelijk hoe groot de overlap tussen de beide bibliotheken was bij de aanschaf van nieuwe werken. En omdat de prijzen van boeken en tijdschriften in de jaren negentig sterk stegen, kwam al snel de vraag op of de financiële middelen niet efficiënter ingezet konden worden. Was het echt noodzakelijk dat zoveel van deze werken in beide bibliotheken aanwezig waren? Allereerst werd een saneringsoperatie opgezet voor de tijdschriften, waarvan de prijzen steeds zwaarder op het aanschafbudget gingen drukken. Er werd een lijst samengesteld van alle doublures en in goed onderling overleg werd door beide instellingen een aantal tijdschriften opgezegd. Ook over de aanschaf van boeken werd steeds frequenter overlegd.

Even dreigde er een kink in de kabel te komen toen de synoden van de Samen-op-Weg kerken besloten tot een halvering van het aantal theologische opleidingen en de bibliotheek van de Oudestraat leek te moeten verhuizen naar Amsterdam. De fusie met de Vrije Universiteit aldaar ketste echter op het laatste moment af. Sindsdien is de samenwerking in een stroomversnelling gekomen. Voor een aantal vakgebieden zijn recent concrete afspraken gemaakt over de boekenaanschaf. Daarin staat nauwkeurig omschreven wie op welk onderdeel de meer specialistische literatuur koopt. Bij de meer algemene werken, die noodzakelijk zijn voor het onderwijs, blijft het noodzakelijk dat ze in beide bibliotheken aanwezig zijn, maar bij de detailstudies wordt ernaar gestreefd doublures te vermijden. Daarbij wordt zo veel mogelijk aangesloten bij de onderzoeksprogramma's die door beide universiteiten opgesteld zijn.

Het eigen karakter van de bibliotheek

Het aanbrenge van speerpunten in het aanschafbeleid in overleg met de bibliotheek van Oudestraat 6 maakt dat er nog meer mogelijkheden komen om aandacht te besteden aan die onderdelen van de theologie die het meest aansluiten bij het eigen karakter van de instelling. Ik wil dan ook deze bijdrage besluiten met het kort schetsen van dat eigen karakter.

De Theologische Universiteit aan de Broederweg gaat uit van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt). Dat is een kerkgenootschap dat gesitueerd moet worden op de 'rechterflank' van protestants Nederland. Er wordt theologie bedreven vanuit het principe dat de bijbel als Gods betrouwbare woord het richtsnoer moet zijn voor al ons doen en spreken. Daarbij wil men nauw aansluiten bij de gereformeerde traditie zoals die voortgekomen is uit de Reformatie in de 16de eeuw en zoals die is samengevat in de drie belijdenisgeschriften, de Heidelberger Catechismus, de Nederlandse Geloofsbelijdenis en de Dordtse Leerregels.

Juist omdat er zoveel belang gehecht wordt aan de bijbel, wordt er heel veel aangeschaft op het terrein van bijbeluitleg, van de bijbeltalen en van de talen en culturen van het oude Midden-Oosten. Natuurlijk besteden ook de andere theologische bibliotheken in Nederland daaraan veel aandacht, maar relatief gezien ten opzichte van de andere theologische vakgebieden is de aandacht daarvoor elders toch beduidend kleiner.

Daarnaast ligt er een sterk accent op de gereformeerde theologie, haar opkomst in de Reformatie (met name de calvinistische), haar geschiedenis en haar moderne vormen, zowel in Nederland als in het buitenland, waarbij vooral veel aandacht uitgaat naar de gereformeerde en presbyteriaanse theologie in Engeland en Schotland en in Amerika. Opvallend is dat in de bibliotheek al vanaf het begin veel materiaal uit deze landen werd aangeschaft, toen het theologiseren elders in Nederland nog gedomineerd werd door Duitstalige werken. Ook moderne bewegingen als die van de 'evangelicals' mogen zich verheugen op de warme belangstelling van de bibliotheek, juist omdat zij in hun waardering voor en omgang met de bijbel zoveel overeenkomsten vertonen met gereformeerde theologen. Natuurlijk worden daarbij wel eisen gesteld aan het niveau van de publicaties. Een wetenschappelijke bibliotheek wil geen populaire eendagsvliegen aanschaffen.

Eén van de zegeningen van de moderne automatisering is dat je met een paar commando's op de pc een overzicht kunt krijgen van welk boek waar in Nederland is. We beschikken in Nederland daartoe over de Nederlandse Centrale Catalogus. Wie de moeite neemt om daarin rond te snuffelen, merkt dat veel boeken geschreven door auteurs uit de behoudende gereformeerde kerkgenootschappen en uit evangelische kringen als vindplaats alleen Kampen (Broederweg) opleveren.

Dit aanschafbeleid wordt ook buiten de instelling gewaardeerd. Dat blijkt uit de uitleencijfers. Steeds meer mensen met name uit de regio weten de

weg naar de bibliotheek te vinden. Het wordt vooral ook duidelijk uit de aanvragen die de bibliotheek krijgt via het interbibliothecair leenverkeer. Het zou een mooi geschenk zijn in dit jubileumjaar wanneer ook meer leners uit Kampen de weg naar de bibliotheek aan de Groenestraat zouden weten te vinden.

Noten

- 1 Zie voor een eerder overzicht over de geschiedenis van de bibliotheek: B. Meijer ' Kort overzicht van de geschiedenis van de bibliotheek' *Jaarboek 1993 van de Theologische Universiteit van de Gereformeerde Kerken in Nederland*, 108-111. Als bronnen zijn verder gebruikt de jaarverslagen en andere archivalia van de bibliotheek en mondelinge mededelingen van de oud-medewerkers A.J. Roukema en B. Meijer.
- 2 Hoewel de bibliotheek al 25 jaar aan de Groenestraat gehuisvest is, staat zij nog altijd als de bibliotheek-Broederweg bekend.
- 3 J. van Bruggen, 'De Vrijmaking der School', in: *Tot de prediking van het Woord des geloofs: opstellen ter gelegenheid van de herdenking van de oprichting der Theologische School A.D. 1854 te Kampen* (Kampen: Comité van uitgave, 1955), 131.
- 4 K. Schilder, 'Verslag over de lotgevallen der bibliotheek van de Theologische Hoogeschool gedurende de periode 1944-1948' in: *De Theologische Hoogeschool in de jaren 1946-1948* (Kampen: Zalsman, 1949), 25. Zie verder voor deze beginperiode ook: P. Deddens, 'De bibliotheek' in: *Tot de prediking van het Woord des geloofs: opstellen ter gelegenheid van de herdenking van de oprichting der Theologische School A.D. 1854 te Kampen* (Kampen: Comité van uitgave, 1955), 150-155.
- 5 M. Koenekoop-Groenewegen, 'Verslag omtrent het bibliotheekfonds' in: *De Theologische Hoogeschool in de jaren 1946-1948* (Kampen: Zalsman, 1949), 29-33.
- 6 Schilder, 'Verslag ...', 28.
- 7 Zie voor dit legaat van Greijdanus en zijn belang voor de bibliotheek: G.D. Harmanny, 'Greijdanus en zijn boeken' in: G. Harinck (red.) *Leven en werk van prof. dr. Saekle Greijdanus* (Barneveld: Vuurbaak, 1998), 175-185.
- 8 Aldus Deddens' typering in zijn jaarverslag over 1952-1953.
- 9 Catalogus 65 en 68 van Bouma's Boekhuis, uitgegeven te Groningen in resp. 1952 en 1953.
- 10 Zie voor hem: B. Meijer 'In memoriam Anne Jakobus Roukema' *Jaarboek 1997 van de Theologische Universiteit van de Gereformeerde Kerken in Nederland*, 121-124.
- 11 Zijn eerste taak was het pogen 'om boeken welke langer dan twee jaar zijn uitgeleend, weer binnen te krijgen', aldus Roukema in zijn jaarverslag over 1964/65.
- 12 Zie voor een uitvoerige beschrijving van de geschiedenis van dit pand: F. van der Pol,

- 'Het voormalig St.-Annaconvent van de Cellezusters te Kampen: van klooster tot theologisch instituut', *Kamper Almanak 1977/78*, 185-207, *Kamper Almanak 1978/79*, 211-229 en *Kamper Almanak 1979/80*, 209-220.
- 13 Dat bleek bijvoorbeeld uit het rapport *Collecties op achterstand: buitenlandse wetenschappelijke literatuur in Nederlandse bibliotheken*. 's-Gravenhage: Koninklijke Bibliotheek, 1996, m.n. bijlage 1, 125-134
 - 14 Schilder, 'Verslag ...', 26.
 - 15 *Rapport coördinatie Kamper bibliotheken*, samengesteld door de werkgroep Kamper bibliothecarissen [rapporteur: B. Woltjer]. Kampen: [s.n.], 1980.